

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / AVGUST / 8-SON,
II-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, avgust.
II-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNING AHAMIYATI.....	12
Usmonova Zarina	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING HUQUQIY MEXANIZMLARI VA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	19
Zaripova Sabrina Zafar qizi	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK TARMOG'IDA INTEGRATSIYALASHGAN MENEJMENT TIZIMINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA ASOSIDA JORIY ETISH: SAMARADORLIK, TO'SIQLAR VA ISTIQBOLLAR.....	25
Sobirov Shohruh Shuxratovich	
ISTE'MOLCHILAR ORASIDA IJTIMOYIY TARMOQLARDAGI QISQA FORMATLI VIDEOKONTENTNING IMPULSIV XARID XATTI-HARAKATLARIGA TA'SIRI.....	30
Ra'no Balxiboyeva Davron qizi	
KAPITAL BOZORI ORQALI TIJORAT BANKLARI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH YO'LLARI.....	40
Otabek Oltiboyev	
TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RAQAMLASHTIRISHNING YALPI TALAB O'ZGARISHIGA TA'SIRI TAHLILI.....	45
Ochilov Laziz Siddiqovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ SIYOSATINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA YANGI ISLOHOTLARNING MAKROIQTISODIY TAHLILI	54
Sanakulova Iroda Abrorovna	
GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA CHO'L YAYLOVLARI IXTISOSLASHUVINI MOSLASHTIRISHNING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI VA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA (O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QIZILQUM CHO'L YAYLOVLARI MISOLIDA)	61
Kozokov Najmiddin Isomiddinovich	
XALQARO OLIY TA'LIM TIZIMLARIDA UNIVERSITET BOSHQARUVINING TRANSFORMATSIYASI: INSTITUTSIONAL AVTONOMIYA, HISOBDOIRLIK VA STRATEGIK BOSHQARUV MODELLARI	68
Tursunmuratov Sherzod Turdimuratovich	
THREE GENERATIONS OF REFORM: GOVERNANCE PARADIGMS AND THE MEASUREMENT GAP IN UZBEKISTAN'S SUSTAINABLE DEVELOPMENT TRANSITION	76
Salakhutdinova Yulduz Golibovna	
ГЕНЕРАТИВНЫЙ ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНТЕНТ-МАРКЕТИНГА	82
Умарова Нозанин Алишерзода	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	88
Sapayev Abduljalol Odinayevich	
TIJORAT BANKLARIDA TO'LOV TIZIMLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH	96
Berdiboyev Oltinboy Abdiboqi o'g'li	
UMUMIY IQTISODIY MUVOZANAT NAZARIYASINING ZAMONAVIY TALQINI.....	102
Murodov Alisher Murodjon o'g'li	
РОЛЬ СИСТЕМЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО МЕНЕДЖМЕНТА В ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ И НАПРАВЛЕНИЯ ЕЁ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	106
Уралова Сожида Анвар кизи	

JIZZAX VILOYATI TURIZMINING RIVOJLANISH DINAMIKASI, TUZILMASI VA ISTIQBOLLARI (2016–2024-YILLAR)	112
Mamadiyrov Adhamjon Qo'chqar o'g'li	
KREATIV INDUSTRIYALARNI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI VA DAROMADLARINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	121
Ulug'bekov Sardorbek Ulug'bekovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDITLASH AMALIYOTI SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	128
Turdiyev Eralijon Muxtarovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BUDJETDAN TASHQARI TUSHUMLAR AUDITINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	134
Abduraxmonov Saidqosimxon Abduhamid o'g'li	
CHAKANA BANK XIZMATLARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING NAZARIY JIHATLARI	138
Asqarov Fayzullo G'iyosiddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BILIM VA MALAKALARNI RAQAMLI BAHOLASH TIZIMINING NAZARIY-IQTISODIY ASOSLARI	148
Abdiyev Nosir Raximovich	
Muzaffarova Mohira Nuraliyevna	
O'ZBEKISTON BANK SEKTORIDA MOLIYAVIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISHDA SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	154
Berdiboyev Oltinboy Abdiboqi o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATIDA TURIZM INFRATUZILMASINING HUDUDII RIVOJLANISH DARAJASINI QIYOSIY BAHOLASH	160
Omonova Nigora Bahodir qizi	
ZAMONAVIY TO'LOV TIZIMLARINING INSTITUTSIONAL RIVOJLANISHINI STRATEGIK BOSHQARISH MEXANIZMLARI	167
Iskandarov Xurshid Iskandarovich	
TEXNOLOGIK AVLOD ALMASHINISHI SHAROITIDA ALOQA KORXONALARI TOVAR-MODDIY ZAXIRALARINING QADRSIZLANISHINI HISOBGA Olish USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	175
Jamilov Jushqin Jonon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISH DARAJASINI ANFIS ASOSIDA MODELLASHTIRISH	181
Avazova Nafisa Namazovna	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING RAQAMLI RIVOJLANISHINI BAHOLASH: O'ZSME-DDI MODULINING METODOLOGIYASI VA AMALIY JORIY ETISH MEXANIZMI	186
Rajabov Sirojiddin Mansurovich	
ISLOM MOLIYASI TAMOYILLARINING IQTISODIY SAMARADORLIKNI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI	193
Kenjaeva Durdona Ravshan qizi	
ФАКТОРНЫЙ АНАЛИЗ КАК ИНСТРУМЕНТ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	198
Аюбов Ойбек Улугбек угли	
YASHIRIN IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHISHDA MA'LUMOTLAR TAHLILINI MATEMATIK MODELLASHTIRISH	204
Raximov Sarvarbek Abdumutalibjonovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI QO'LLAB-QUVVATLASH, ULARNI MOLIYALASHTIRISHNI RAG'BATLANTIRISH BO'YICHA CHORA-TADBIRLARNING ASOSIY YO'NALISHLARI	211
Umarova Gulzodxon Qodirbekovna	

MEHMONXONA XO'JALIKLARI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INTEGRAL MEKANIZMI VA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	216
Rahimov Hasan Abdusaitovich	
NOMODDIY AKTIVLAR BO'YICHA OSHKORALIKNI TAKOMILLASHTIRISH VA MILLIY HISOBNI XALQARO STANDARTLAR BILAN UYG'UNLASHTIRISH.....	221
Ishankulov Izzatilla Nurillayevich	
SANOATLASHTIRISH ORQALI MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASHDA UNUMDORLIK OMILI.....	226
Erkayev Akrom Normuxammadovich	
INNOVATSION O'ZGARISHLAR ASOSIDA AHOLI FAROVONLIGINI OSHIRISHNING 2030-YILGACHA MO'LJALLANGAN PROGNOZ SSENARIYLARI VA ULARNING SEZGIRLIK TAHLILI	232
Amrullayev Dadaxon	
ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ УЯЗВИМОСТИ СТРАН ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ И СТРУКТУРНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	237
Эркинбаева Камила Жавланбековна	
TIJORAT BANKLARI BIZNES MODELINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: ZAMONAVIY TENDENSIYALAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	243
Sh. Nurullayeva	
S. Narimonov	
OLIY TA'LIMDA RAQAMLI EKOTIZIMNI SHAKLLANTIRISHDAGI XAVF-XATARLAR (RISKLAR) VA BOSHQARUV MUAMMOLARI.....	249
Pirmanov Oxunjon Baxridin o'g'li	
НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	256
Шомуродов Равшан Турсункулович	
Хакимов Хафизбек Хамза угли	
Джумабаева Гаянэ Рахимовна	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA AVTOTRANSPORT XIZMATLARI BOZORINING RAQOBATBARDOSHLIGINI EKOLOGIK-IQTISODIY OMILLAR ASOSIDA OSHIRISH YO'LLARI	263
Sultanov Sulaymon Safarboy o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA UNI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	269
Abdushukurova Mehribonu Dilmurod qizi	
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH, YER RESURLARIDAN FOYDALANISH VA AHOLINING XARID QOBILIYATI MUVOFIQLIGINI BAHOLASH	276
Ramazonov Zafar Ulug'bekovich	
ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ СТРАХОВОГО РЫНКА	281
Мирахмедова Мафтуна Ибрагимовна	
TIJORAT BANKLARIDA FOIZ SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING AMALIY JIHATLARI.....	288
Orifova Dilnoza Obid qizi	
XALQARO KREDIT LINIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	295
Aliyev Bekzod Ilhomovich	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ УЧЁТА И АНАЛИЗА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ВЫСШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ	301
Холикова Дурдона Бунёдjon кизи	

TOSHKENT VILOYATIDA ISHLAB CHIQUARISH SOHASIDA KICHIK BIZNESNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HUDUDIIY DIFFERENSIATSIYASI.....	308
Salimov Burxoniddin	
IJTIMOIIY-IQTISODIIY ADOLATNI TA'MINLASHDA SINERGETIK YONDASHUV: ZANJIRLI ADOLAT KONSEPSIYASI.....	314
Alimov Nasimjon Hoshimovich	
AQLLI SHAHAR TIZIMIDA IJTIMOIIY SOHA BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIIY MEXANIZMLARI.....	319
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
QO'SHILGAN QIYMATNI TAQSIMLASHNING SAMARALI SOLIQ MEXANIZMIGA OID XORIJ TAJRIBALARI.....	326
A.A. Bobomurodov	
O'ZBEKISTONNING "YASHIL IQTISODIYOT" TIZIMIGA O'TISH ZARURIYATI VA XIZMATLAR SOHASI UCHUN IQTISODIIY AHAMIYATI.....	333
Y.M.Xalikov	
OLIIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA AKADEMIK FAOLIYATNI BOSHQARISHNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI.....	342
Ixtiyorov Bekzod Zulfiqor o'g'li	
YOSHLARNING RAQAMLI MEHNAT PLATFORMALARIDA BARQAROR BANDLIGINI RISKKA ASOSLANGAN STRATEGIK BOSHQARISH.....	349
Palvonova Sevara Baxromovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	355
Almanov Ilhom Sultonovich	
MAKTABGACHA TA'LIM XIZMATLARINI GEYMIKATSIYALASH ASOSIDA TA'LIM SIFATI VA IQTISODIIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH	362
Aslonova Rushano Ilxomovna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIIY NATIJADORLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH.....	368
Tursunxo'jayeva Gulnoza Jamoliddin qizi	
HUDUDLARNING IQTISODIIY RIVOJLANISHIDA ISTE'MOLCHILAR HUQUQLARINI HIMOA QILISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	374
Xolmatov Azamatjon Abdupattoyevich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКСПОРТА В УЗБЕКИСТАНЕ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭКСПОРТНОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ	380
Муниса Турдибаева	
LOYIHA MENEJERLARINING SOFT SKILLS KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING LOYIHALAR IQTISODIIY SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	394
Zairova Farida To'xtamurod qizi	
TIBBIY XIZMAT KO'RSATUVCHI KORXONALAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA IQTISODIIY KO'RSATKICHLAR TIZIMIDAN FOYDALANISH.....	400
O'roqov Firdavs Ortiqniyoz o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KORXONALAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIIY ASOSLARI	407
Jumaev Sohio Baxodirovich	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI VA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING TRANSFORMATSIYON MODELII.....	412
Murodullayeva Guljaxon A'zamjon qizi	
INSON KAPITALINI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY VA USLUBIIY ASOSLARI	418
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTONNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	426
Olimboyeva Nazokat Abdujabbor qizi	
KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARIDA INTEGRALLASHGAN RISKKA YO'NALTIRILGAN AUDIT MODELIDAN FOYDALANISH USLUBIYOTI.....	431
Muydinov Erkin Jamaldinovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI	441
Bekbergenov G'ayrat Shuxratovich	
YENGIL SANOAT KORXONALARINING EKSPORT FAOLIYATINI SOLIQ MEXANIZMLARI ASOSIDA MOLIYAVIY RAG'BATLANTIRISH	446
O'rinova Umida Qodirjonovna	
SOG'LIQNI SAQLASHNING YAGONA RAQAMLI EKOTIZIMIDA KIBERXAVFSIZLIK RISKLARINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	450
Turayeva Nafisa Odiljonovna	
XORAZM VILOYATIDA YER BOZORI INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	456
Ubaydov Mirshod Ismailovich	
O'ZBEKISTON UY-JOY BOZORIDA MOLIYAVIY PUFAK XAVFINI BAHOLASH: INTEGRAL INDEKSNI SHAKLLANTIRISH VA EKONOMETRIK TAHLIL	462
Botirov Islombek Ulug'bek o'g'li	
SUTCHILIKGA IXTISOSLASHGAN CHORVACHILIK KORXONALARIDA TANNARXNING BUXGALTERIYA HISOBINING OBYEKTI SIFATIDA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	467
Razzoqov Abbas Abdumalik o'g'li	
BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIYAVIY XATO VA NOMUVOFIQLIKLAR ICHKI AUDITINING INSTITUTSIONAL-TASHKILY MEXANIZMI	472
Mulayev Farxod Alisherovich	
SHAHAR INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK BARQARORLIK TAMOYILLARINI JORIY ETISH: MUAMMOLAR, INNOVATSION YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR.....	477
Nurtayev Zaxriddin	
SANOATNING «DRAYVER» SOHALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI IQTISODIY O'SISHNI JADALLASHTIRISH	482
Xolbozorov Muzraf Yusup o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ЦИФРОВОГО СТРАХОВАНИЯ ТУРИСТСКИХ РИСКОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	489
Усманова Азиза Бахтиер кизи	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN AHOLIGA KO'RSATILADIGAN XIZMATLARNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI.....	497
Rajabov Saidrasul Xalil o'g'li	
AYOLLAR TADBIRKORLIGI VA GENDER TENGLIGI: XITOIY VA O'ZBEKISTON MEHNAT BOZORLARI TRANSFORMATSIYASI MISOLIDA	504
Xasanova Shaxzoda	
SOLIQ TIZIMIDA MARKIROVKALASH ORQALI XUFIYONA IQTISODIYOT VA SOLIQDAN QOCHISHNI QISQARTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	510
Ismailov Bobir Salomovich	
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA BOSHQARUV HISOBOTI METODOLOGIYASINI SHAKLLANTIRISH KONSEPSIYALARI	517
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
HUDUDIY IQTISODIY TIZIMNI INNOVATSION BOSHQARISHDA "INNOVATSION EKOTIZIM" KONSEPSIYASI ASOSIDA ICHKI VA TASHQI MUHITLAR O'RTASIDAGI DINAMIK O'ZARO TA'SIRLARNI BAHOLASH.....	521
Xolov Azimjon	

ECONOMIC AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS FOR THE DEVELOPMENT OF GREEN TOURISM	530
Abdurashidova Mahfuza Tolibjon kizi	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	534
Kulboyeva Nargiz Majitovna	
SAVDO XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	545
Raxmanov Sherzod Shuxratovich	
АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ АУДИТА ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	552
Абдуллаева Ш.Э. Чернушкина Л.А.	
O'ZBEKISTONDA JADAL URBANIZATSIYA SHAROITIDA YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARINI SHAHARSOZLIKKA INTEGRATSIYA QILISH.....	557
Azamiddin Quldashev	
MANAGEMENT OF CULTURAL HERITAGE IN TOURIST DESTINATIONS OF UZBEKISTAN: THE CASE OF THE NEWLY RESTORED IMAM AL-BUKHARI COMPLEX	562
Saidzoda Shakhlokhon Murodiloevna	
O'ZBEKISTONDA PENSIYA TIZIMINING HOZIRGI HOLATI VA MINTAQAVIY TAHLILI	568
Jumabayeva Kumush Botir qizi	
CIVIL-MILITARY COOPERATION AND SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IN NIGERIA: A STATISTICAL ASSESSMENT OF EDUCATIONAL AND LEGAL POLICY OUTCOMES.....	578
Adams Adah Otakwu Muhammad Auwal Sule Blessing Onyanta Otakwu Mercy Omoo Otakwu	
SOCIAL CONDITIONS AND ORGANISED CRIMINALITY IN NIGERIA: IMPLICATIONS FOR LAW ENFORCEMENT AND SOCIAL POLICY	591
Adams Adah Otakwu Muhammad Auwal Sule	
TEMIR YO'L TRANSPORTI KORXONALARINING EKOLOGIK-IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODIK ASOSLARI.....	601
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
KICHIK BIZNESDA BANDLIKNI OSHIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI TIZIMLASHTIRISH VA BAHOLASHNING EKONOMETRIK YONDASHUVLARI.....	607
Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
KOMPETENSIYA MATRIKSINING MEHNAT BOZORIDAGI AHAMIYATI VA UNING O'ZBEKISTON UCHUN INSTITUTSIONAL JIHATLARI	616
Kurbanbayeva Sevara Marat qizi	
BYUDJET YO'QOTISHLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA KO'P O'LCHOVLI TASNIFI (RISK-MENEJMENT KONTEKSTIDA)	623
Jasur Nurmatov	
ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ТУРИСТСКОЙ ЭКОСИСТЕМЫ КАК ОСНОВА КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ ТУРИСТСКОЙ ИНДУСТРИИ УЗБЕКИСТАНА.....	630
Абзалова Нозимахон Нодирбек кизи	
XORIJIY MAMLAKATLARNI SANOATLASHUV MODELLARINING QIYOSIY TAHLILI VA ULARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	636
Erkayev Akrom Normuxammadovich	
TIJORAT BANKLARINING KORXONALAR INNOVATSION-INVESTITSIYAVIY TALABLARINI TA'MINLASHDAGI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	642
Gafurova Dilshoda Farxotovna	

HUDUDLARNING IQTISODIY-IJTIMOYIY RIVOJLANISHIDA INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	646
Muxamadjanov Shaxriyor Solijon o'g'li	
IJTIMOYIY TARMOQLARDAGI MARKETING KONTENTINING ISTE'MOLCHILARNING XARID QILISH NIYATIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	652
Tilavkobilova Mehriniso Isomiddin qizi	
YASHIL LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING TASNIFI VA ULARNING BANK TIZIMIDAGI O'RNI	658
Sobirov Bobur Oybek o'g'li	
ЦИФРОВАЯ ТАМОЖНЯ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ УЗБЕКИСТАНА: ОТ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА К НАЦИОНАЛЬНЫМ ЦИФРОВЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	663
Сейдеметова Эльмира Оралбай кизи	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK-IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH USLUBIYOTI	667
Sharofiddinov Shohabbos Xayrullayevich	
O'ZBEKISTONDA MOLİYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA (IFRS) O'TISH SHAROITIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TRANSFORMATSIYA QILISH MUAMMOLARI	675
To'rayeva Farida Rustam qizi	
TURIZM SOHASIDA INSON KAPITALI RESURLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	680
Xakimova Zavqiya Umarbek qizi	

TURIZM SOHASIDA INSON KAPITALI RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI

Xakimova Zavqiya Umarbek qizi

Yangiariq tumanidagi 24-son umumiy o'rta ta'lim maktabi o'qituvchisi

E-mail: zavkiya11@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada turizm sohasida inson kapitali resurslaridan foydalanish zaruriyati, ularning o'ziga xos xususiyatlari hamda samarali foydalanish yo'llari yoritilgan. Shuningdek, turizm sohasida inson kapitali resurslaridan samarali foydalanish yo'llarini ilmiy-nazariy jihatdan tadqiq etish asosida tegishli xulosalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: turizm, soha, inson, inson kapitali, xodim, tadqiqot, resurs.

Аннотация. В статье освещаются необходимость использования человеческого капитала в сфере туризма, его специфические особенности и пути эффективного использования. Также представлены соответствующие выводы, сформулированные на основе научно-теоретического исследования путей эффективного использования человеческого капитала в сфере туризма.

Ключевые слова: туризм, сфера, человек, человеческий капитал, работник, исследование, ресурс.

Abstract. This article examines the necessity of using human capital resources in the tourism sector, their specific characteristics, and ways of ensuring their effective use. It also presents relevant conclusions based on a scientific and theoretical study of the ways to use human capital resources effectively in the tourism sector.

Keywords: tourism, sector, human, human capital, employee, research, resource.

KIRISH

Turizm iqtisodiyotning mehnat resurslariga yuqori darajada bog'liq bo'lgan xizmat ko'rsatish tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Turistik mahsulotning shakllanishi va iste'molchiga yetkazib berilishida xodimlarning bilim va malakasi, amaliy tajribasi, kasbiy kompetensiyasi hamda kommunikativ qobiliyatlari muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli turizm sohasining barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligini ta'minlashda inson kapitali resurslaridan samarali foydalanish strategik ahamiyatga ega. Mazkur jihatdan turizm sohasida raqobatbardosh turistik taklifni shakllantirish, samarali boshqarish va iste'molchiga yetkazib berish jarayonlari sifatli inson resurslaridan samarali foydalanish bilan chambarchas bog'liq.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizm sohasida inson kapitali resurslaridan samarali foydalanish yo'llarini o'rganish bo'yicha turli yo'nalishlarda ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Xususan, ayrim tadqiqotlarda inson resurslarini boshqarish strategiyasi tashkilotning barcha xodimlari, shuningdek, har bir xodimning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish yo'llarini belgilashga qaratilganligi ta'kidlangan. Unga ko'ra, xodimlarni boshqarish strategiyasi asosida tashkilotni rivojlantirish strategiyasi shakllanadi [1].

Yana bir tadqiqotda iqtisodiyot tarmoqlarining, xususan, turizm sohasining raqamlashtirish jarayonlariga turli darajada ta'sir ko'rsatishi asoslab berilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, turizm sohasidagi inson kapitalining rivojlanish darajasi iqtisodiyotning raqamlashtirish jarayonlari bilan uzviy bog'liqligi aniqlangan [2].

Boshqa tadqiqotlarda turizm sohasi uchun inson resurslariga bo'lgan ehtiyoj o'rganilib, xodimlarni jalb qilish va ularni tashkilotda saqlab qolishning samarali usullari hamda vositalari taklif etilgan. Jumladan, ushbu yo'nalishda o'quv dasturlarini standartlashtirish va xodimlarni maqsadli tayyorlash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan [3].

Shuningdek, boshqa tadqiqotlarda inson resurslari turizm va mehmonto'stlik sanoatining asosiy tarkibiy qismlaridan biri sifatida baholanib, ushbu sohada inson resurslarini boshqarishning ahamiyati yoritilgan [4]. Boshqa ilmiy tadqiqotlarda esa turizm sohasida inson resurslarini boshqarish tashkilotlarning samarali faoliyat yuritishini ta'minlovchi muhim omillardan biri sifatida qaralgan. Unga ko'ra, xodimlar mehnat faoliyatidan moddiy

va psixologik manfaatdorlikka ega bo'lgan taqdirda, tashkilotlar ularning bilim, ko'nikma va qobiliyatlaridan yanada samarali foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi [5].

Bundan tashqari, yana bir tadqiqot postindustrial iqtisodiyotdan bilim iqtisodiyotiga o'tish sharoitida mehmondo'stlik korxonalarining barqaror rivojlanishini ta'minlashning muhim tarkibiy qismi sifatida inson resurslari sifatini oshirish masalalariga bag'ishlangan. Mazkur tadqiqotda inson kapitalidan samarali foydalanish mehmondo'stlik korxonalarining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi asosiy omillardan biriga aylanayotgani ta'kidlangan [6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotni amalga oshirish jarayonida ilmiy tadqiqot metodologiyasining tegishli usullaridan samarali foydalanildi. Maqolada turizm sohasida inson kapitali resurslaridan samarali foydalanish yo'llarini tadqiq etish maqsadida mantiqiy fikrlash, ilmiy abstraksiyalash, ma'lumotlarni guruhlash, analiz va sintez, induksiya hamda deduksiya usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Inson kapitali resurslaridan samarali foydalanish xodimlarning mavjud bilim, ko'nikma, tajriba va salohiyatini korxona hamda tarmoq maqsadlariga muvofiq ravishda to'liq safarbar etish, mehnat unumdorligini oshirish, kasbiy rivojlanishini ta'minlash va yaratilayotgan xizmat qiymatini yuksaltirishga asoslanadi. Turizm sohasida mazkur jarayon xodimlar sonini ko'paytirish bilangina cheklanmay, malakali kadrlarni tanlash, ularni kasbiy jihatdan tayyorlash, rag'batlantirish, raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish va munosib mehnat shart-sharoitlarini yaratish orqali amalga oshiriladi. Turizm sohasida inson kapitalining muhim xususiyati xizmat ko'rsatish jarayonida xodim va turist o'rtasidagi bevosita muloqotning mavjudligi bilan belgilanadi. Masalan, mehmonxona resepsionisti, gid, ekskursovod, turagent, restoran xodimi yoki turistik transport xodimining mijoz bilan samarali muloqot qila olishi xizmat ko'rsatishning yakuniy sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Turizm xodimlari o'z kasbiy faoliyatini puxta bilishi, turistlarning turli ehtiyojlari va xatti-harakatlarini tushunishi, shuningdek, turli millat va madaniyat vakillari bilan samarali muloqot qila olishi lozim. Shu jihatdan, turizm inson kapitalining tarkibiga kasbiy bilim va malaka, amaliy ish tajribasi, xorijiy tillarni bilish, kommunikativ qobiliyat, xizmat ko'rsatish madaniyati, raqamli kompetensiyalar, kreativ va innovatsion fikrlash, jamoada ishlash qobiliyati, muammolarni hal qilish ko'nikmasi, emotsional intellekt, liderlik va boshqaruv qobiliyatlarini kiritish mumkin.

Turizm sohasining mehnat sig'imi yuqori ekanligini inobatga olgan holda, inson kapitalidan samarali foydalanish korxona xarajatlarini optimallashtirish, mehnat unumdorligini oshirish hamda turistlar uchun yaratiladigan qiymatni yuksaltirish imkonini beradi. Shu asosda turizm sohasida inson kapitali resurslaridan samarali foydalanishning asosiy yo'nalishlari malakali kadrlarni tanlash va to'g'ri joylashtirish, xodimlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlash, raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish, xodimlarni motivatsiyalash hamda munosib mehnat shart-sharoitlarini yaratishdan iborat. Turizm korxonalarida inson kapitalidan samarali foydalanish, avvalo, tegishli kasbiy kompetensiyalarga ega xodimlarni tanlashdan boshlanadi. Xodimlarni diplom yoki ish tajribasiga asoslangan holda emas, balki ularning kommunikativ qobiliyati, xorijiy tillarni bilishi, mijozlar bilan ishlash ko'nikmasi, raqamli savodxonligi va muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish qobiliyatini hisobga olgan holda tanlash maqsadga muvofiq. Shuningdek, xodimlarni ularning qobiliyati va kasbiy tayyorgarligiga mos lavozimlarga joylashtirish mehnat unumdorligini oshirishga xizmat qiladi. Turizm bozori doimiy ravishda rivojlanib borayotganligi sababli xodimlarning bilim va ko'nikmalarini muntazam ravishda takomillashtirish zarur. Shu sababli turizm korxonalarida uzluksiz ta'lim va malaka oshirish tizimini shakllantirish, qisqa muddatli o'quv kurslari, amaliy treninglar, seminarlar, master-klasslar, stajirovkalar, mentorlik tizimi, onlayn ta'lim hamda xorijiy tajribani o'rganish kabi usullardan foydalanish maqsadga muvofiq.

Raqamli transformatsiya turizm sohasidagi mehnat mazmunini sezilarli darajada o'zgartirmoqda. Bugungi kunda onlayn bronlashtirish, elektron to'lovlar, CRM tizimlari, raqamli marketing, mobil ilovalar, sun'iy intellekt va katta ma'lumotlardan foydalanish turistik korxonalar faoliyatining muhim yo'nalishlariga aylanmoqda. Shu bois turizm xodimlarining raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish inson kapitalidan samarali foydalanishning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xodimlarning bilim va malakasi bilan bir qatorda, ularning mehnat faoliyatiga bo'lgan qiziqishini oshirish ham inson kapitalidan samarali foydalanishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli turizm korxonalarida moddiy va nomoddiy rag'batlantirish tizimlarini uyg'unlashtirish maqsadga muvofiq. Moddiy rag'batlantirish vositalariga ish haqi, bonuslar, mukofotlar va xizmat natijalariga bog'langan qo'shimcha to'lovlar kiradi. Nomoddiy rag'batlantirish esa xodimlar mehnatini e'tirof etish, lavozim bo'yicha o'sish imkoniyatlarini yaratish, malaka oshirish, qulay mehnat muhitini shakllantirish va kasbiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashni o'z ichiga oladi. Shuningdek, turizm korxonalarida xavfsiz va munosib mehnat sharoitlarini yaratish, ish vaqtini oqilona tashkil etish, munosib ish haqi tizimini

shakllantirish, xodimlarning dam olish imkoniyatlarini ta'minlash, kasbiy o'sish yo'llarini belgilash va ijobiy korporativ madaniyatni rivojlantirish zarur. Sifatli ish o'rinlarini yaratish xodimlarning korxonada uzoq muddat faoliyat yuritishi, ularning tajriba va bilimlaridan samarali foydalanish hamda xizmat ko'rsatish sifatining barqarorligini ta'minlash imkonini beradi.

Inson kapitalidan samarali foydalanish faqat turizm korxonalarining vazifasi bo'lib qaralmaydi. Ushbu jarayonda oliy ta'lim muassasalari, professional ta'lim tashkilotlari va biznes subyektlarining hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Bu borada turizm ta'limida nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan birlashtirish kerak. Talabalarni mehmonxonalar, turistik firmalar, restoranlar, turistik axborot markazlari va destinatsiyalarda amaliyotga jalb qilish kelajakdagi mutaxassislarining mehnat bozoriga moslashuvini oshiradi.

Bundan tashqari, ta'lim dasturlari turizm biznesining real ehtiyojlariga mos ravishda muntazam yangilanib borishi lozim. Bugungi kunda turizm mutaxassisidan faqat turizm nazariyasini bilish emas, ya'ni marketing, menejment, raqamli texnologiyalar, xorijiy tillar, moliyaviy savodxonlik va tadbirkorlik bo'yicha ham kompetensiyalar talab etiladi. Turizm korxonalarida inson kapitalidan foydalanish samaradorligini baholash uchun qator iqtisodiy va sifat ko'rsatkichlaridan foydalanish mumkin. Ushbu korxonalarda asosiy ko'rsatkich bo'lib quyidagi mehnat unumdorligi formulasi hisoblanadi (1):

$$MU = Q / X \quad (1)$$

bu yerda:

MU - mehnat unumdorligi;

Q - ma'lum davrda yaratilgan xizmatlar yoki tushum hajmi;

X - xodimlar soni.

Bundan tashqari, turizm inson kapitalidan samarali foydalanish darajasini baholashda bir xodimga to'g'ri keladigan tushum, bir xodimga to'g'ri keladigan turistlar soni, xodimlar almashinuvi darajasi, xodimlarning malaka oshirish darajasi, turistlarning qoniqish darajasi, takroriy mijozlar ulushi, xizmat ko'rsatish tezligi hamda xodimlarni o'qitishga sarflangan mablag'larning samaradorligi kabi ko'rsatkichlarni hisobga olish maqsadga muvofiq. Mazkur ko'rsatkichlardan kompleks foydalanish turizm korxonalarida inson kapitalidan foydalanish samaradorligini baholash, mavjud imkoniyatlarni aniqlash va boshqaruv qarorlarini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, kelgusida turizm sohasida inson kapitalidan samarali foydalanishni yanada rivojlantirish kompetensiyaga asoslangan kadrlar siyosatini joriy etish, xodimlarni uzluksiz qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish, raqamli hamda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha ko'nikmalarni rivojlantirish, xorijiy tillarni biladigan mutaxassislar ulushini oshirish, xodimlarning kommunikativ va emotsional kompetensiyalarini takomillashtirish, mehnat unumdorligiga asoslangan rag'batlantirish tizimini joriy qilish, xodimlarning kasbiy va lavozim bo'yicha o'sish imkoniyatlarini kengaytirish, ta'lim muassasalari hamda turizm biznesi o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, shuningdek, xodimlar uchun qulay va xavfsiz mehnat shart-sharoitlarini yaratishga asoslanishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Turizm sohasida inson kapitali resurslaridan samarali foydalanish turistik xizmatlar sifatini, korxonalar mehnat unumdorligini va sohaning raqobatbardoshligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Inson kapitalidan samarali foydalanish xodimlarni shunchaki ish bilan ta'minlash bilan cheklanmay, ularning bilim, malaka, tajriba, ijodiy salohiyat va raqamli kompetensiyalaridan to'liq foydalanishni anglatadi. Buning uchun turizm korxonalarida malakali kadrlarni tanlash, uzluksiz ta'lim va malaka oshirish tizimini rivojlantirish, raqamli kompetensiyalarni takomillashtirish, samarali motivatsiya tizimini shakllantirish, munosib mehnat sharoitlarini yaratish hamda xodimlar faoliyatini zamonaviy ko'rsatkichlar asosida baholash tizimini joriy etish maqsadga muvofiq. Shu bois inson kapitaliga investitsiya kiritish turizm korxonalari uchun joriy xarajat sifatida emas, balki uzoq muddatli strategik investitsiya sifatida qaralishi lozim.

Turizm sohasida inson kapitalidan samarali foydalanishni yanada takomillashtirish maqsadida, avvalo, kompetensiyaga asoslangan kadrlar siyosatini shakllantirish va xodimlarni kasbiy qobiliyatlariga mos lavozimlarga joylashtirish maqsadga muvofiq. Xodimlarning malakasini muntazam oshirish, xorijiy tillarni o'rganish, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish bo'yicha amaliy o'quv dasturlarini kengaytirish zarur. Shuningdek, mehnat unumdorligiga asoslangan moddiy va nomoddiy rag'batlantirish tizimini takomillashtirish, munosib mehnat sharoitlarini yaratish hamda xodimlarning kasbiy o'sish imkoniyatlarini kengaytirish inson kapitalidan samarali foydalanishga xizmat qiladi.

Ta'lim muassasalari va turizm korxonalari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish orqali amaliyotga yo'naltirilgan kadrlar tayyorlash samaradorligini oshirish mumkin. Bunda ta'lim jarayonida nazariy bilimlarni

amaliy ko'nikmalar bilan uyg'unlashtirish, talabalarni turizm korxonalaridagi amaliy faoliyatga kengroq jalb etish va mehnat bozorining zamonaviy talablariga mos kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Mazkur yondashuv turizm sohasida malakali inson kapitalini shakllantirish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va korxonalarning raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abduvohidov A.M., Aliyeva M.T., Sodiqov T.B. Xalqaro turizm biznesi. O'quv qo'llanma. – T.: TDIU, 2007. – 35 b.
2. Stryzhak O., Akhmedova O., Leonenko N., Lopatchenko I., Hrabar N. Transformation of human capital strategies in the tourism industry under the influence of Economy 4.0. // Problems and Perspectives in Management, 2021, Volume 19, Issue 2. – pp. 145-156.
3. Raj A. Human Capital Needs and Challenges for the Tourism Sector. // South Asian Journal of Tourism and Heritage, 2008, Vol. 1, No. 1. – pp. 39-45.
4. Чернявская С.А. Современная практика управления человеческими ресурсами в индустрии гостеприимства. // Журнал гуманитарные, социально-экономические и общественные науки, 2023, № 3. – с. 109-111.
5. Карамова А.С. Управление человеческими ресурсами в индустрии туризма. // Экономика и менеджмент инновационных технологий, 2014, № 3, Ч. 1. [Электронный ресурс]. URL: <https://ekonomika.snauka.ru/2014/03/3685> (дата обращения: 29-08-2026).
6. Леушина О.В. Повышение качества человеческих ресурсов как условие устойчивого развития предприятия сферы гостеприимства. // Экономика, предпринимательство и право, 2024, Т. 14, № 8. – с. 4199-4214.
7. Becker G.S. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. 3rd ed. Chicago: The University of Chicago Press, 1993.
8. Baum T., Kralj A., Robinson R.N.S., Solnet D. Tourism workforce research: A review, taxonomy and agenda. // Annals of Tourism Research, 2016, Vol. 60. – pp. 1-22.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 8/2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>